

SIDI BOU SAID - Dues amigues (2011)

Sidi Bou Said. La nit del 14 al 15 de gener 2011

L'anomenada primavera àrab esclata a Tunísia. L'Amina i la Raha, amigues des de l'escola d'arquitectura, comparteixen aquells moments que faran història al haver-se escampat les revoltes per tot el magrib, egipte i arreu.

Era un temps de canvis, un temps d'incerteses. El país cremava pertot arreu, la revolta s'estenia i molts amics s'hi jugaven la pell al carrer. Era un temps que obria les portes a totes les pors i també a totes les esperances. El món sencer estava pendent del que passava a Tunísia.

En Pierre, l'amo de l'hotel de Sidi Bou Said on la Raha i els caps de la MFB, la firma on treballava s'allotjaven, estava jugant de genolls amb una mena de llargardaixos de color gris. Les bestioles feien més d'un pam de llarg, es deixaven acaronar, però quan ja n'estaven tipes, optaven per buscar redós sota els bancs d'obra. Allà, s'hi estaven perfectament immòbils esperant que l'home es cansés d'empipar-les.

– Són salamandres de Chott el Jerid –explicà, orgullós de la seva excentricitat. En tenia a pertot arreu i la Raha també començava a estar farta de no poder fer un pas sense por de trepitjar-ne cap.

En Pierre era un homenet prim, ros i camacurt, que passava de poc la seixantena. Originari de Mirapoix, una població de tres mil habitants, situada a l'Arriège, afirmava que s'havia aprimat vint-i-quatre quilos des que va aterrar a Tunísia. Tots se'l van mirar incrèduls.

– Com t'ho vas fer? –preguntà la Raha, que vivia una lluita eterna per contenir les expressives formes del seu cos dins d'uns límits raonables.

– Suposo que va ser pel canvi d'alimentació i el neguit de les obres de l'hotel; ja sabeu què vull dir–, respongué l'hostaler mentre obria una altra ampolla de vi. –Jo no sóc arquitecte i aquest és el país més corrupte del món. El cert és que, en aprimar-me, els problemes de salut es van acabar de soca-rel. La tensió arterial, el colesterol i l'àcid úric van baixar de cop. Adéu a les pastilles. El vi és ara la meua única medicina –assegurà, amb un petit somriure de follet.

– Això que Tunísia és el país més corrupte del món és exagerat. Et trobes entrebancs similars a qualsevol país del nord d'Àfrica –afirmà en Michel, un dels socis de la MFB, un home d'uns cinquanta anys, de cabells curts i sense trets acusats, excepte un clot a la barbata.

– Els problemes es van acabar quan vàrem formar la constructora amb gent d'en Sakhar el Materi –va recordar en Dominique, cap administratiu de la firma, adreçant-se a en Pierre– i, de retruc, ara estem participant en la construcció del seu majestuós palau a Sidibou. Els deu mil cinc-cents metres quadrats que té el palau donen per a bons negocis.

– Vaja cas el d'en Sakhar –terçà en Pierre–. Fill d'un coronel de bona família, el casen amb la Nesrine, filla de Ben Ali. El golden boy, que no té encara trenta anys, aprofita bé el seu màster en Empresarials, tot i que, ben mirat, no cal cap màster per anar a un banc i dir-les: “deixi'm diners perquè vull comprar el seu banc”. Així és com va adquirir la societat Ennaki. Després muntà un banc islamista i la ràdio alcorànica Ezzeitouna, per fer-se popular i comportar-se com ho faria un cap d'Estat, i s'autoproclamà delfí.

La Raha intervingué.

– Un dia vaig sentir que deia “Sóc un home piadós i molt treballador, i tot ho faig pel poble”. Quin morro.

Omplint un cop més les copes dels hostes, menys la de la noia, que bevia un te a la menta, en Pierre continuà comentant.

– Res es pot fer aquí sense Ben Ali i el seu clan, que espremen el país amb avarícia. Audi, Seat i Porsche per a en Sakhar. Mercedes i Fiat per a en Mauran, casat amb la Cyrine, l'altra filla de Ben Ali, a més de l'operador de telefonia mòbil La Tunisiane, i un llarg etcètera de societats immobiliàries, complexos turístics i vivendes adquirides per quatre francs (en Pierre encara comptava en francs).

– Coneixeu l'Ives Lecoq? –preguntà en Dominique–. Havia comprat una casa preciosa a Hammamet dos anys abans. En Sakhar el va visitar. “Compri una altra casa”, li digué, “aquesta serà per a mi”. Dit i fet, després de sis mesos de pressions burocràtiques i policials, en Lecoq acabà venent-li la finca.

– Amb pèrdues? –inquirí la Raha.

– Potser no, en Sakhar devia pagar amb un crèdit d'aquells que no es tornen mai –suposà l'altre.

– Amb el seu deliri de poder, aquest noi ha perdut el sentit de la realitat– afirmà en Pierre. Aquesta gent ho volen tot per a ells, però si més no, tenen els extremistes islàmics a ratlla. La policia té el país ben lligat. Si no fos per això cap de nosaltres seríem aquí, no trobeu? –preguntà.

El pensionista francès estava orgullós d'haver adquirit aquell casalot del període colonial i d'haver-lo transformat en un petit hotel. Allà vivia relativament feliç amb la seva pensió i el seu company, un noi alt i

guapot, que aquell dia lluïa un nicki vermell de màniga llarga sobre la pell negra i al qual en Pierre es referia eufemísticament com “el meu director”. Tots dos portaven l’hotel, mentre una dona venia al matí a preparar esmorzars i fer les habitacions (cinc en total). L’home no volia pensar que la situació pogués canviar. Per això, en vista del gir que prenién els esdeveniments des de la immolació de Mohamed Bouazizi – aquell noi de províncies que en veure’s insultat per una dona, que a més era policia, s’havia calat foc–, temia per la continuïtat del seu petit paradís.

Els altres tres assentiren en silenci. Parlar de política era perillós a Tunísia i les parets tenien orelles. Però les coses estaven canviant de manera insospitada. Els cables sobre la corrupció filtrats per Wikileaks havien encès la gent. Les manifestacions creixien dia a dia, la policia efectuava càrregues rabioses, amb foc real. Moria gent i, encara que els mitjans locals manipulaven la informació, les noves eines de comunicació revelaven una gran eficàcia per aglutinar la joventut, que vivia la paradoxa de viure en un país sense oportunitats, amb la informació d’Internet. El règim feia dies que es veia desbordat. La jornada d’avui, 14 de gener, havia estat intensa. Malgrat que Ben Alí havia acceptat convocar eleccions, una gran manifestació va ocupar tot el centre de Tunis. A les tres de la tarda fou dispersada per la policia. A les quatre, el govern fou destituït. Dues hores més tard es declarà l’estat d’emergència.

La Raha va trucar a Tunis, on vivia l’Amina, professora adjunta a la universitat. Cap resposta, el mòbil estava comunicant. Va deixar un SMS.

– Novetats? Au va, Amina. Què en saps?

Al cap de dos minuts sonà el mòbil. Era l’Amina informant, amb la veu encesa i trencada per l’emoció.

– El tirà perd el pols, Raha. L’exèrcit no avala la repressió. Ahir, dijous, la poli ens va disparar amb gasos i pilotes de goma. La consigna més repetida era el “degàge, degàge”. Avui, hi hem tomat. Aquest matí he abraçat un soldat.

– Estan al nostre costat?

– Estan al nostre costat! Hauries d’haver vist el tanc cobert de flors a la plaça 7 de novembre! Tot és perillós, però fantàstic. Ara sóc a casa. Tenim toc de queda. Els carrers davant el pis són mig buits. A l’avinguda Bourgiba, algun soldat, alguna tanqueta. Res més.

– Au va, bon vent, Sakhar el Materi, ex futur president de Tunísia! –exclamà en Michel en conèixer la notícia. “Ja ens entendrem amb els que vinguin ara”, pensà.

De sobte un helicòpter va sobrevolar Sidi Bou Said amb una fressa eixordadora, i no se sentia res del que estava explicant l’Amina. El “director” del petit hotel entrà a la sala per informar, terriblement nerviós: “Estan assaltant el palau de Sakhar el Materi. Hi ha fum per tot arreu. No es veu si l’helicòpter és de la policia o de l’exèrcit. I ara què passarà, Déu meu?”

Arribà un SMS de l’Amina: “Ben Alí ha dimitit. Ha fotut el camp fa una hora amb la Regenta i un bon carregament de lingots d’or.”

Al Arabiya i Al Jazeera ho confirmaven poc després. La cadena estatal Al Watania ho corroborava. Era evident que, en veure que l’exèrcit es negava a disparar contra els manifestants, Ben Alí havia optat per abandonar el país.

Els presents es miraven amb una barreja d’incredulitat, alegria i temor davant la notícia de la fugida del president. Els altres hostes anaven amunt i avall, i en sentir la fressa es van afegir al grup. Tots eren homes. L’un era el fill d’un empresari italià que portava un gran hotel construït pel seu pare a Tatahouine, a les portes del desert; i l’altre, un francès que intentava infructuosament desprendre’s d’una casa que tenia a Sousa, a la zona de Port el Kantari.

El “director” havia despenjat de la paret el retrat de Ben Alí que presidia la recepció. Quan va passar davant del grup anant cap al pati on deixaven les escombraries, l’italià el va aturar amb un gest contundent.

– No corris tant, que aquest règim no ha caigut –li digué–. És Ben Alí qui ha abandonat el poder. Ganuchi o qualsevol altre del partit n’assumirà la presidència. Ni ell, ni Mebaza treballarien amb entusiasme per desmantellar el règim al qual han servit tota la vida.

L’helicòpter tornava a sobrevolar l’hotel. Aquest cop més de prop. Se sentia la fressa de les hèlixs com si l’enginy estigués a punt de posar-se sobre el teulat. El negre tornà a col·locar ràpidament la fotografia al seu lloc habitual.

– Hem de sortir d’aquí –exclamà en Michel, posant-se dret.

– Jo, de vosaltres, no faria cap pas. Enlloc estareu més segurs que a l’hotel– assegurà en Pierre.

– Em referia a sortir de Tunísia– puntualitzà, seient-se un altre cop.

– Cal tornar a París. Potser també saquejaran el Cartage Sun. Aquí no hi ha cap garantia d’estabilitat. A partir d’ara serà la llei del més fort –corroborà l’administrador.

Arribà una trucada: “A Gamart, l’exèrcit custodia el Palace Hotel de Belhassen Trabelsi, el germà de la Regenta. Sembla que també controla els Carrefour situats a zones turístiques. Els Geant, en canvi, a la carretera de Bizerta, estan cremant.”

Els saquejos se centraven en cases del clan Trabelsi, i símbols materials de la rapinya: Porches, cadenes de supermercat... La Raha tornà a trucar a l'Amina: "En saps res dels saquejos?". "Sí", respongué l'Amina, "he parlat amb Fathi Bejaoui, director de l'Institut Nacional de Patrimoni i m'ha assegurat que els palaus d'Al Materi a Hammamet i Sidibou estan controlats. A Hammamed diu que hi han trobat una munió de peces d'arqueologia distretes de dipòsits estatals. Un verdader saqueig".

La policia fidel a Ben Ali estava creant el caos i la inestabilitat per imposar la continuïtat del Règim. L'espai aeri estava tancat i els vols cancel·lats. Anirien insistint fins que poguessin tornar a París.

– No us farà res que em quedi? –els preguntà la Raha–. És el meu país. Demà passaré pel Cartage abans d'anar a Tunis i aniré a veure què ha passat al palau d'El Materi. Després, no sé què faré. Us en tindrè informats, no us preocupeu.

Els de la MFB s'anaven comunicant amb els socis de l'empresa, amics i família. Passés el que passés, no podien fer res a Sidi Bou Said. La bona notícia era que Sarkozy, que fins ahir mateix havia fet declaracions a favor del Règim i en contra dels manifestants, havia prohibit aterrar en sòl francès l'avió en què fugia Ben Ali. Aquell gir era positiu per tots els que eren allà, enganxats al televisor. Ara per ara, tan sols se saquejaven botigues de luxe i cases del clan. Era un saqueig a consciència, fruit de ressentiments covats durant molt de temps pel que fa a les propietats, hotels i palaus de la família, i més aleatori quant a les innombrables empreses i negocis de què eren propietaris. L'exèrcit havia efectivament arribat a temps per evitar la destrucció dels hotels i palaus més representatius, com ara l'enorme Palace Hotel, que podrien passar a mans del nou Estat. Per sort, poca gent estava al corrent de qui hi havia darrere del Cartage Sun, però tard o d'hora això podia canviar i ningú se sentiria segur. Tots rumiaven com fugir de Tunísia.

La lluna banyava les blanques cases del poble en una nit clara i lluminosa i entrava per la finestra de l'habitació on la Raha provava d'adormir-se. El seu cap hi donava voltes i més voltes. Quedava per veure la reacció de la policia fidel al dictador i la resposta dels extremistes, ara per ara amagats a les mesquites. Calia esperar que els militars s'oposessin amb fermesa als saquejos. El que li preocupava no era el que havia passat, sinó el que vindria després. Aquella nit seria difícil dormir.

En Pierre i el seu "director" van demanar que ningú sortís al carrer, van tancar la porta amb pany i clau, van posar una taula al darrere i la van atansar amb un berrat de ferro. Tot seguit, es van recloure en una altra sala, amb un ampolla de vi oberta i haixix per relaxar-se, es van amollar entre coixins als bancs disposats tot al voltant de l'estança i apagaren el televisor, cansats de programes de wirtling i partits de futbol, per veure un DVD de boxejadors. "El món s'ensorra al voltant nostre i ens posem a veure una pel·lícula. Sempre ens quedarà l'emoció del ring", va fantasiejar en Pierre omplint les dues copes de vi amb un fals somriure de resignació. Una guspira es va encendre en els seus ulls blaus i ballarins.

Tunis. 7 de març 2012. Congrés Mundial de la Dona organitzat per Hizb ut-Tahrir

LA RAHA VA A TUNIS A CASA DE L'AMINA. PARLEN I DISCUTEIXEN, EXPOSEN ELS RESPECTIUS PUNTS DE VISTA. LA RAHA HA VINGUT PER PARTICIPAR EN UN CONGRÉS ULTRA, UNA MENA DE TEA PARTY ISLAMISTA.

Passaven els mesos. Les inversions no tornaven a Tunísia, el turisme estava estancat a mínims i les companyies de creuers havien esborrat el nom de Tunísia de les seves escales. Tenien por. El país aguantava com podia. La Raha continuava una carrera ascendent a la MFB Architectes, ara projectant i construint un riad a la Medina de Fes, al Marroc. Nou mesos després de la revolta, quan les eleccions d'octubre del 2011, en què els islamistes moderats d'Ennahda arrasaren amb el 40% de vots i ara governaven en coalició, la Raha volà a Susa per visitar els seus pares, sense passar per Tunis. Aquest cop hi tornava per participar en el Congrés de dones àrabs organitzat pel Hizb ut-Tahrir, el partit islàmic global al qual s'havia afiliat.

– Amina, sóc jo. He vingut a Tunis per assistir a un congrés. Ara sóc al Cartage, però demà tinc tot el temps del món. Ens podem veure?

– A quin congrés? –volgué saber l'Amina per curiositat.

– Al de dones àrabs organitzat per Hizb ut-Tahrir. Ja t'ho explicaré després.

L'Amina es va quedar una mica trasbalsada. Hizb ut-Tahrir era un grup d'opinió, de fet era un partit, format per islamistes d'arreu del món, amb la particularitat que gairebé cap de les dones que participarien en el congrés vivia en un país musulmà. "És que això els atorga la facultat de donar lliçons a les dones musulmanes del que cal fer per ser unes bones creients?", es preguntà. "Bé, ja ho discutirem. Deu tenir les seves raons", es va dir.

L'endemà era diumenge i l'Amina i en Mohamed tenien tot el dia lliure. Mohamed Said (Moha) el company de l'Amina, treballava com a perit mecànic a la firma Louis Viton (sic), una de les empreses muntades amb capital francès atret pels baixos salaris pagats a Tunísia. L'Amina havia deixat el pis dels pares i vivien junts des de feia uns mesos. Tenien previst formalitzar la relació un dia d'aquests. Pot ser quan ella quedés

embarassada.

Donà a la seva amiga la nova adreça.

– Quan passis davant la Catedral, trenques a la Rue d'Alger. En arribar a la llibreria Clairefontaine, gires un altre cop a la dreta. La casa és a la Rue d'el Houdaybiyah, just al davant del cafè Le Saint. Som al segon pis. No hi ha timbre. Puja directament. Si et sembla bé, anirem a dinar a la Goulette.

La Raha es presentà vestida amb pantalons ajustats grisos, pinçats a la altura del turmell. Duia un hijab verd maragda sobre una brusa folgada de color crema, cenyida per un cinturó d'Hermès. Calçava sabates planes. S'havia aprimat uns quilos. En veure-la, l'Amina li va presentar en Mohamed i immediatament preguntà:

– I ara ! Quina sorpresa. Com és que has fet un canvi de look?

– Et deus referir al hijab?

– No, bé, també. Em refereixo a tot en general. Et veig més sofisticada que mai. Et proven els aires de París. Però no entenc això de l'hijab. Que aquí el portin ara la meitat de les dones quan surten al carrer, ho entenc. Però... a París?

– A París més que enlloc –assegurà l'altra– Si vols afirmar-te com a dona, si vols que et respectin professionalment, cal vestir com una veritable musulmana. Aquí tant se val, però a París, i més a la feina, remarcar la pròpia identitat imposa als altres un respecte. L'islam té més poder ara que mai a França i cal subratllar la nostra força numèrica, perquè cada dia se'ns tingui més en compte.

– Sí, sí, en això hi estic d'acord –admeté l'Amina. Però, a part de l'hijab, dus una indumentària tan, tan europea...

– Això no hi té res a veure, també s'ha de notar, aquí, a Tunísia, que una viu a París.

En Mohamed va pensar “ Dones... qui us entengui...”, quan la Raha afirmà:

– L'Islam és qui fa més a favor de les dones. És l'únic que pot garantir els nostres drets.

– És fàcil pensar així quan vius a l'estranger –protestà la professora, que en sentir-se dir provinciana s'havia picat–, però aquí és exactament el contrari. A partir dels fets del gener a la universitat de Manouba, van començar les pressions a totes les altres del país. Primer insinuacions, més tard amenaces obertes. Unes alumnes em van arribar a recomanar que no només elles tenien el dret de dur hijab, sinó que fóra convenient, per donar exemple, que jo mateixa en portés. Un barbut em va aixecar la mà i altres companyes van ser colpejades. Em vaig espantar molt, i cada dia que passa aquest pols entre el Govern i els salafistes ens fa viure en l'angoixa.

– Si això no s'arregla ens veurem obligats a emigrar –protestà Mohamed–. Tots els escenaris estan oberts. La empresa on treballa va de mal borràs per culpa de la crisi a Europa i no seria difícil trobar feina, potser a Alemanya. L'Amina ho té més complicat perquè és funcionària: si se'n va perdria la feina.

– A Alemanya, ara, no t'hi voldrien, Moha. Ja en tenen prou, amb els turcs. Ara prefereixen espanyols o italians –assegurà la Raha–. Si no us trobeu bé a Tunis hauríeu de provar d'anar a França; aquesta és la preocupació de Le Pen, que gent laica com vosaltres, descontents per l'estira i arrossa amb els salafistes, emigreu a França.

– Per què ens dius laics? –tomà a protestar l'Amina-. Laic té una connotació de descregut i tu saps que jo sóc creient. T'agrairia que fessis servir el terme seglar, per referir-te als que no hem votat Ennahda.

– D'acord, en diré seglars, no et vull pas ofendre, però per mi l'islam no ha de fer distincions entre moderats i radicals.

– Així, així tu creus que Ennahda hauria guanyat les eleccions amb un programa islamista radical? No, no hauria tingut ni la meitat dels vots.

– Però sí d'aquí a deu anys –sentencià la Raha amb una seguretat aclaparadora.

Feia un dia assolellat com és habitual. La Raha proposà anar a La Goulette, fer un tomb pels banys i després dinar a un dels incomptables restaurants populars que s'alineen a banda i banda de la carretera. Van anar a buscar l'auto d'en Moha, que va conduir fins a La Goulette. Després d'aparcar passejaren una estona pels banys.

– On són els biquinis? –preguntà l'Amina amb sorna.

– Mai no hi ha hagut biquinis a La Goulette –corregí la seva amiga– Tu devies veure visions.

– Biquinis potser no, però almenys la meitat de les dones ens ficàvem a l'aigua amb banyador. I mira ara.

Passaven colles de dones camí de la línia de mar carretejant nens i nenes de totes les talles, s'asseien en cadires plegables sota els para-sols i quan es ficaven a l'aigua ho feien tapades fins al coll. En sortir s'assecaven amb la sal enganxada al cos i a la roba.

– Ha de ser molt incòmode. Com està canviant tot! Per això hem lluitat? Per això hem fet fora en Ben Ali? Hem fet la revolució nosaltres, els progressistes, i l'acabaran guanyant els conservadors! I al final haurem de marxar.

– Som una societat pudorosa. Cal resguardar-se del desig il·limitat dels mascles, no? –suggerí la Raha.

– Això no és més que un argument per collar la dona.

– I per què s’hauria de collar la dona?

– Doncs perquè nosaltres sempre som a favor de la modernitat, que ens allibera: ensenyament, contracepció, avortament, llibertats, drets civils. Totes les religions, portades a la radicalitat, tenen por de les dones, perquè posem en perill l’ordre establert. ¿Per què en canvi hi ha tanta tolerància amb l’homosexualitat masculina, per exemple? Perquè no posa en perill cap precepte. Per això es tolera, i prou. ¿Ho entens Raha?

– Estàs equivocada, La Goulette és una platja popular i la gent aquí sempre ha estat morigerada.

– Però és que un dia no em podré banyar en biquini ni tan sols a Hammamet– protesta l’Amina.

– Tot és una qüestió de triar el lloc. Al Cartage Sun, tenim una piscina i hi ha quantitat de biquinis.

– Quina gràcia, els duen estrangeres!

– I tunisianes també.

– Ara imagina’t, Raha, que un dia, un salafista, un de sol, no cal ni que siguin dos, entrés al jardí de l’hotel, comencés a escridassar les que prenen el sol i s’arma un escàndol. L’endemà la premsa internacional n’aniria plena, i adéu temporada turística. Amb la fortuna que el Govern ha gastat enguany per treure clients a Espanya i Grècia, els quals, per culpa de la crisi, no s’han pogut gastar ni un cèntim en promoció.

Mohamed, que escoltava atentament, cregué arribat el moment d’intervenir. “Els radicals sempre estan a punt per provocar un aldarull que acabi inexorablement en toc de queda. Molta gent es pensa que quan el poble està molest amb el govern, la troica autoritza els salafistes a fer mullader perquè la gent tingui por.”

– I cada cop els haurà d’autoritzar més sovint –afirmà l’Amina–. No hi ha feina al país, ni diners per pagar els subsidis. D’aquí és d’on ve la visualització creixent d’Ansar al-Sharia i altres partits salafistes.

– Això no passarà a Sidibou. No passarà al Cartage Sun, hi tenim un guarda de seguretat–, assegurà la Raha.

– Ja ho veurem. Prou que està passant a zones de l’interior i als suburbis. Per què et penses que tantes dones van tapades? . –Hi van perquè volen, l’islam no imposa res. Protegeix les dones, insistí la de Paris.

– Amb Ben Ali teníem pau i tranquil·litat. Ara anem a la mesquita, sortim a passejar, seguim bevent cervesa. En el fons res a canviat –aventurà en Moha.

– Cervesa, on l’has vista? –va contradir l’Amina. En un primer pis a l’avinguda Burgiba, al costat del Carlton, en un bar reservat per a homes? Moha, sembla que no n’enganxes ni una.

– Au, deixem-ho, que no ens posarem pas d’acord, proposà el seu company. Mireu, aquest és un lloc on es menja bé.

L’amo els va saludar, ja els coneixia. Li presentaren la Raha.

– Què prendran? –preguntà, afanyant-se a parar una taula a l’exterior.

Un cop examinada la carta, van demanar tots tres Meurèue a la gargoulette, un deliciós bacallà fresc cuit al forn dins d’una gerra de coll estret –d’on ve el nom al plat– i acompanyat de ceba, tomata, pebrot verd, olives i tàperes.

Mentre menjaren, van fer un esforç per no seguir el tema que havia encès la discussió. L’Amina entenia la posició de la seva amiga, tot i que no la compartia. L’altra feia el mateix. La conversa anà sobre records de deu anys abans. En molts aspectes, el país no havia canviat. Furgonetes obertes traginaven nens ajaguts, gairebé apilats, en direcció a la platja. Si els feies una salutació, responien amb gestos i somriures de felicitat perquè... anaven a banyar-se i, a més, ho feien d’amagat, d’una manera gairebé clandestina!

Davant del restaurant hi havia una gran font rodona amb un brollador al mig. Alguns s’hi rentaven les mans i la cara i altres, els més petits, es banyaven sencers per treure’s la sal del mar. De tant en tant també ho feia algun gos. “Tothom sembla aquí més feliç que no pas als carrers de París”, observà la Raha.

En passar per davant dels bastions de La Carraca per portar la Raha a Sidibou, l’Amina explicà: “És el fort construït per l’emperador Carles V. S’ha conservat perquè va tenir funcions militars fins fa ben poc. Seria un centre cultural potent, per fer teatre, concerts... Però no hi ha diners.”

– A propòsit, Amina, com va el teu treball sobre les fortificacions militars? – preguntà la seva amiga.

– El vaig acabar fa un any. Com que l’havia fet per compte propi, al marge de la Universitat, vaig trobar una fórmula per esquivar la burocràcia i una editorial francesa el va editar. Ara, en veure exemplars a la venda en llibreries, Hisenda em demana de pagar impostos. L’assumpte està en mans d’un advocat amic. Sembla que ens en sortirem. Va quedar molt bé i a més he fet unes maquetes tridimensionals, com escultures.

– Amb quin material les penses fer?

– De moment tan sols són dibuixos i petites maquetes de cartró. Quan tingui una possibilitat de ensenyar-les o vendre-les, ja veurem amb què les faig.

– Ves per on. A Sidibou conec un pintor i galerista que és un bon amic.

L’Amina la mirà escèptica, amb un petit rictus de malícia als llavis i li digué, foteta:

– Noia, ja saps que els galeristes aguanten molta gent per veure si un dia compren. Aquesta gent es pensa, equivocadament, que són amics seus. En coneixen molts, d’artistes, i el que volen conèixer són clients. De totes maneres te les ensenyo. Mira.

Es tragué l’smartphone, l’obrí i amplià amb els dits unes quantes fotografies. Eren models de fortificacions

fets amb cartolina, gens naturalistes, amb molta expressió.

– Estic segur que a en Fuad li agradaran. Quan vulguis us presentaré. Crec que tindrien sortida a Sidibou.

– D'acord, i per què no? Ja en parlarem quan tornis.

– Serà d'aquí a uns tres mesos, que és quan tinc previstos uns dies al Cartage. Divendres torno a París i d'allà volo cap a Tànger, al Marroc. Tinc un altre riad a l'agenda de l'estudi.

Sidi Bou Said. 9 de juny 2012

UNS FETS INESPERATS CANVIEN EL PARER QUE LES NOIES TENEN SOBRE LES DUES ÀNIMES DEL PAÍS, LA ISLAMISTA I LA LAICA. COMPRENEN QUE, FACIN EL QUE FACIN, LA HISTÒRIA S'ESCRIURÀ IGUALMENT SENSE ELLES.

A primers de maig de 2012, la Raha és a Sidi Bou Said per dirigir unes reformes al Cartage Sun.

– Amina, sóc jo. La setmana que ve seré a l'hotel a Sidibou. M'agradaria veure't. Estàs convidada. Hauries de venir sola. No, no és per mi, sinó perquè seria mal vist si una amiga meva dormís a l'hotel amb un home sense estar casats. He parlat de tu a en Fuad Emdafar. Està sincerament interessat a veure les teves maquetes.

L'Amina s'empassà, atònita, la ràbia que li provocava la imposició de la seva amiga. Però, de fet, ho entenia. A més, per parlar de negocis era millor anar-hi sola, si no, semblaria una mestressa de casa aficionada a les manualitats a qui acompanyava el seu marit. Acceptà.

Dissabte, 9 de juny, a migdia, l'Amina arribà en taxi al Cartage Sun. L'hotel li va semblar una meravella. Era un palau antic restaurat de manera impecable i acollidora. La part afegida, les terrasses i la piscina, els bancs d'obra, les tanques vegetals i parterres pulcrament retallats encaixaven amb la part antiga amb exquisida sensibilitat i gust. No va tenir enveja, sempre havia admirat la Raha a l'Escola d'Arquitectura. No eren el disseny de projecte, ni els plànols de l'obra el que no li agradava, era més aviat la lluita posterior amb els industrials, els clients i l'administració el que li feia venir basques. Pot ser per això ella es va dedicar a l'ensenyament. "Qüestió de caràcters", pensà.

La de París l'esperava a la terrassa del jardí amb un batut de fruites al davant, vestida molt elegant amb hijab i ulleres de sol. Dues taules més estaven ocupades per gent que feia l'aperitiu. Més lluny, en una terrassa aixecada en un altre nivell, uns estrangers prenien el sol tombats en gandules de luxe col·locades al voltant de la piscina des de la qual es contemplava l'extens panorama del golf i la silueta de les muntanyes de Cap Bon, retallades en un violeta clar sobre un cel brillant i transparent com una campana de vidre.

L'Amina anava vestida amb la serena precisió que distingeix una funcionaria tunisiana: duia un vestidet estampat en colors verd i blanc, que il·luminaven els seus cabells curts i destacaven uns ulls posseïdors de secrets mil·lenaris. A sota del vestit, els inevitables pantalons. De sobte l'assaltà el cuc de la vanitat i després de fer-li un petó, digué a la seva amiga: "Ja em deixaràs un vestit quan anem a veure el teu amic de la galeria".

– I tant! Hi anirem aquesta tarda mateix.

Van passar per recepció. La Raha li va donar una targeta amb el número 23.

– La 22 és la meua habitació i la 23 la teua. A la tarda, després de dinar, quan hagi reposat, mirarem què tinc a l'armari. Ara hauriem d'anar al menjador. T'haig de presentar en Michel, el meu cap a la MFB, que fa temps que et vol conèixer, i en Nejib Mahayub, un peix gros de Trípoli, crec que economista. Dinarem plegats.

– No podriem visitar el teu armari abans del dinar? –preguntà l'Amina.

– Oh, i tant. Perdona, no hi havia pensat. Com tu vulguis.

La realitat és que no l'havia volgut ofendre. L'altre, que ho sabia, ho aprecià.

Van pujar a les habitacions on deixà la bossa i van decidir plegades què es posarien. Ara, per dinar, alguna cosa senzilla i després, a la tarda, alguna cosa una mica més sofisticada per anar a la galeria. Sense temps per descansar, baixaren al menjador on els esperaven en Michel i el senyor Mahayub.

La Raha féu les presentacions. En Michel la mirà detingudament de dalt a baix, darrere unes ulleres de pasta groga que animaven el seu rostre anodí.

– La Raha m'ha parlat molt de tu. M'ha dit que eres bona a l'Escola d'Arquitectura. Si un dia vols deixar l'ensenyament, et trobarem una feina a París –va oferir amb un to entre paternal i afalagador.

"Bingo", va pensar la professora, "el que pot fer un escot ben tallat. Hauria de prestar més atenció al meu armari ..."

Es van asseure a taula. La Raha suggerí "Jo demanaria el cuscús royal, fait maison. Res a veure amb el que es menja arreu". Tots assentiren i en Michel va posar les noies al corrent de la conversa que estaven mantenint mentre les esperaven.

– El senyor Mahayub és membre de la Comissió de Líbia; ha vingut per participar en el Seminari sobre la Unitat del Magrib àrab, organitzat per la Presidència de la República –explicà en Michel–. Dèiem que no hi ha avanços en aquesta unió econòmica, que seria d'una importància vital per al creixement de Mauritània, el

Marroc, Algèria, Tunísia i Líbia. I també opinàvem que seria molt bo per a Europa tenir un interlocutor potent a l'altra banda del Mediterrani –afegí.

– Un interlocutor potent i amb cent milions de consumidors –puntualitzà Mahayub, un home gras, impecablement vestit, de cabells llargs arrissats–. Es calcula que el PIB global de la regió augmentaria un 3%. Hi ha moltes raons històriques que avalen la unió econòmica del Magrib. Moltes més que la d'Europa. Vostès tenen –afegí, adreçant-se a Michel– pràcticament dues races, la del Nord, que a més és ric, i la del Sud, que és molt més pobre. Dues religions, amb les seves escissions pròpies. En resulta una barreja impossible de conciliar. No sembla que se'n surtin. Grècia i Espanya acabaran expulsades de l'Euro. És impossible tornar els diners que deuen. El Magrib, per contra, té una sola raça i una sola religió, va assolir la màxima potència econòmica quan els Almohades controlaven tota la regió. Tot i això, els intercanvis entre els cinc països són ínfims.

– Vol que li doni el meu parer? –preguntà la Raha, que va afegir: L'esser humà tendeix més a conservar el que té que no pas arriscar-se per aconseguir una millora que no sigui segura. Deu venir de quan érem caçadors; en tenir-ne prou per passar el dia, calia conservar la presa i no arriscar-se a perdre-ho tot.

– Vols dir amb això que Europa farà les reformes i concessions que facin falta, incloses rebaixes massives de deute, per conservar el seu nivell de vida? – preguntà Mahayub–. Vist així potser ho podran arreglar. De fet molts països no podrien tornar mai el que deuen, començant pels Estats Units. Tot és una qüestió de confiança.

– Molt fort el que va passar ahir a Egipte! –comentà en Michel referint-se a la notícia del dia, que era en boca de tothom–. Una sentència que condemna Mubarak i l'exministre de l'Interior a cadena perpètua i deixa lliures tots els alts comandaments militars responsables dels morts de les revoltes a la plaça Tahrir; és una sentència que no satisfarà ningú.

– I suposa un gran moment pels Germans Musulmans, que tindran més vots – reblà l'Amina.

– Com està el cuscús? –preguntà la Raha.

– Excel·lent, out of this world, insuperable, respongueren l'un després de l'altre.

– El problema de Tunísia és econòmic –assegurà en Michel–. La manca d'oportunitats empeny la gent cap a postures extremistes religioses. Europa hauria d'ajudar.

– Atribuir l'auge del salafisme a raons merament econòmiques és un error – corregí Mahayub–. Hi ha un substrat històric. Els romans i sobretot els bizantins foren governadors despetats. Per això la població acollí tan bé l'arribada dels àrabs al segle setè. França va manipular al seu favor un suposat llatanisme dels tunisians per justificar el Protectorat i, en assolir la independència, el pèndol tornà a l' islamisme.

– Però Burgiba va modernitzar l'Estat –argumentà l'Amina– i el resultat d'aquella modernització és el Tunis actual, som nosaltres.

– Burgiba era un dèspota il·lustrat, mentre que Ben Ali era simplement un dèspota –declarà Mahayub–. El primer va fer molt pel salafisme reprimint els barbuts i el segon encara va fer més amb la construcció de la Gran Mesquita i la cadena Ezzeitouna amb la intenció de guanyar-se'ls.

– El cas és que la Historia és cíclica i té arrels molt profundes –prosseguí Mahayub–. Cinc-cents anys després de la destrucció de Cartago, molta gent encara parlava cartaginès. El mateix sant Agustí necessitava un intèrpret.

>Sempre es torna a les arrels. Quan Kemal Ataturk va imposar el laïcisme i la modernitat a Turquia, alguns van pensar que estaven davant un punt de no retorn. D'altres, no. Erdogan, líderant el seu partit d'islamisme moderat, ha anat tornant a poc a poc al passat. El darrer califat, que Ataturk abolí fa gairebé cent anys, està empenyent amb força per tornar. Molta gent es pensa que un nou califat seria la solució al subdesenvolupament. Jo crec que havent-hi països tan rics i d'altres tan pobres seria complicat, per no dir impossible, que es possessin d'acord. Ara, cadascú rumia el seu fracàs. Aleshores hi hauria guerres civils. Aquest és el perill.

– Tornant a Turquia –digué en Michel–, Erdogan ha guanyat el pols als militars amb duríssimes sentències i reprimeix moltes de les llibertats. Cent periodistes a la presó perquè no pensen com ell... són molts periodistes, no? És evident que Ennahda farà el mateix.

– Sembla que això és el que pretén fer Ennahda, seguir las passes d'Erdogan – declarà l'Amina–, però la societat tunisenca tancarà files davant aquesta deriva.

– Dona, pensa que el 45% que es van abstenir a les passades eleccions són la base a què van dirigits els esforços salafistes. Aquesta gent porta l'islam al seu ADN; ara no han votat, però ho faran més endavant. És qüestió de temps. El salafisme no és violent, el Hizb ut-Tahrir, el partit al qual estic afiliada, no és violent – manifestà la Raha.

– La pau i el desenvolupament econòmic del Magrib interessa molt Europa, però mira com estem ara nosaltres –es lamentà el cap de la MFB per canviar de tema–. Ara, cada lloc de treball que França crea a Tunísia suposa un lloc de treball que no es crearà a França. I tal com estan les coses.... Quan s'anuncin les

retallades, caurà la bena dels ulls de molts francesos, que ara veuen com el país està entrant en una recessió que pot ser llarga i de resultes de la qual no es podrà mantenir l'estat de benestar tal com l'hem viscut fins ara. Ara, Europa se la juga en dos mesos, com acaba de dir Christine Lagarde, però jo crec que ens en sortirem.

Sobre la taula del menjador del Cartage Sun planaven dues maneres d'entendre el país i es plantejaven els grans reptes que Tunísia haurà de resoldre en el futur. Un futur del qual ara no sabem res. Però les nostres amigues, que representen les dues ànimes del país, la islamista i la laica, voldrien que no acabés destruint la seva amistat.

Cap a les quatre de la tarda van anar a la habitació 22 i van decidir el que es posarien.

– Em van grans –comentà divertida l'Amina traient-se uns pantalons grisos amb moviments sincopats dels malucs.

– Té, emprova't aquests. Són una mica més petits. A mi ja no em van bé. Són de quan aquella dietista gairebé em mata amb el seu règim de mil calories diàries.

– Porta, em quedaran molt bé, negres, amb la jaqueta de color blau turquesa. No, millor potser amb la beix. Sembla que estem jugant a nines.

– Les dones no deixem mai de jugar a nines, Amina, ni de disfressar-nos. És part de la nostra naturalesa més profunda. Sembla que sempre estem buscant la manera d'agradar els homes i el que busquem és sorprendre'ns a nosaltres mateixes. Vull dir, a una mateixa.

Al sortir de l'hotel (l'Amina amb pantalons negres i jaqueta beix de lli i la seva amiga amb un hijab groc sobre una brusa llarga de color salmó), tenien l'aire rutilant de dues estrelles en una nit d'estiu. Van passar davant del petit hotel d'en Pierre, on la Raha i els caps de la MFB havien quedat atrapats pels fets de la llarga nit del 14 al 15 de gener de l'any passat. Sense aturar-se, van seguir amb pas ferm, obrint-se camí entre els grups de turistes i venedors de records que, a hores d'ara, inici de la temporada turística, omplien de gom a gom els carrers de Sidi Bou Said.

Una mica més enllà, el carrer feia pujada per acabar eixamplant-se fins a formar una mena de placeta a dos nivells amb un gran baladre de flors blanques al parterre del mig. Al fons de la plaça, una porta blava i a sobre, escrit sobre una fusta, un nom: La Meduse, en àrab i en francès, que indicava el lloc on el pintor Fuad Emdafar tenia la galeria. Darrere els vidres de la porta, un cartell, més gran encara que el nom del local, avisava: we ship world wide (expedim a tot el món), per dissipar qualsevol dubte.

Un home prim, d'uns quaranta anys, cabells llargs lligats amb una cua, i bigoti a l'estil Errol Flynn, teclejava un ordinador. Al seu costat, una noia grassoneta, amb uns papers a la mà, li dictava el que semblava que era una llista de noms. Eren en Fuad i la seva dona.

– Estem actualitzant les adreces de correu –explicà l'home per trencar el silenci.

La Raha els va presentar. El galerista es mostrà comunicatiu i gens afectat. Havia estudiat Comerç, però feia molts anys que es dedicava a pintar. En feia deu que tenia la galeria a Sidi Bou Said. Quan somreia, els seus ulls semblaven els d'un ratolí. La dona grassoneta els saludà amb aquell posat tan fals de qui està cansat de suportar gent tota l'estona.

– És l'únic lloc a Tunísia on et pots guanyar la vida amb aquesta feina –explicà l'home. A Sidibou hi ha molt turisme de masses, però també i hi passa gent d'un alt poder adquisitiu, de tots els països del món. I aquests compren.

A les parets, d'un blanc enlluernador, hi havia penjats uns quants paisatges de bona mida, que representaven vistes de Sidi Bou Said i la Medina de Tunis. Sobre unes peanyes, igualment blanques, es veien escultures de diversos autors, d'estils ben diferents els uns dels altres.

– Ara tinc una col·lectiva d'escultura, els quadres són meus. Normalment sempre són meus, tret que faci algun intercanvi. Millor amb estrangers; la premsa aquí és tan provinciana que tan sols es fan ressò d'exposicions d'artistes de fora, i així anem sortint als diaris. A mi sol no em farien ni cas. En canvi, m'agrada convidar escultors per complementar l'oferta. Les vendes no van tan bé com altres anys, notem la crisi d'Europa, però també tenim clients americans i russos. Quan tot funcionava, s'anaven obrint galeries comercials a Sidibou, i cap d'un cert nivell com la nostra. Ara ja no s'atrevirien i nosaltres tenim molts clients que, tard o d'hora, repeteixen. Un professor de la Acadèmia ens deia que viure de l'art és una qüestió de resistència, i tenia raó.

– Com se us va ocórrer obrir una galeria? –preguntà l'Amina encuriosida.

– Vaig estar uns anys vivint a Berlín. Jo hi treballava com a administratiu i havia tornat a pintar. Allà vaig conèixer la Leila. Tots dos volíem tornar a Tunísia i ens vàrem arriscar. Els seus pares tenien un petit supermercat en un barri obrer, i ens varen ajudar perquè el germà gran ja treballava amb ells. Obrir aquest espai a Sidibou era simplement una qüestió de voler, poder i saber com fer-ho. Ara que ja us ho he explicat tot, voldria tornar a veure les fotos de les teves escultures.

– He portat models –oferí la noia, obrint el maletí i col·locant les maquetes pintades amb pocs colors i ben

combinats, sobre la taula.

– Són bones, són molt bones –afirmà en Fuad, trencant la norma no escrita entre els galeristes de menysprear amb el silenci el treball de l'artista per dur avantatge en els tractes. Quan un galerista diu “bo”, vol dir realment “vendible”. La Raha, que ho sabia, no va necessitar res més per saber que en Fuad podria donar un cop de mà, així que va dir:

– Aneu pensant en el material i el cost, sempre en funció del preu de venda, que, al capdavant, és el que compta.

– La gent pot pagar 350 euros per peça –calculà ràpid en Fuad–. Jo les faria en resina, màxim de mig metre d'alçada, pintades a mà, totes diferents i sense numerar. Així podríem parlar de peces úniques i, un cop descomptat el cost d'emmotllatge, ens podrien quedar cent cinquanta euros per cap. Si en venguéssim un parell de cada model (n'hi havia vuit), parlariem de més de dos mil euros per cadascú el primer any.

Això, a Tunísia, eren molts diners. –No he emmotllat mai –confessà la noia.

– Tant se val, jo me n'encarregaré, i és més, em faré càrrec del cost dels primers exemplars. Tu les pintes. Totes diferents, d'acord?

– D'acord.

– Teniu plans per demà, diumenge? –preguntà en Fuad. Tinc un quadre a l'exposició Le Printemps des Arts, al Centre Cultural Al Abdellia. També hi ha una instal·lació de Gades Foter al pati, de la qual es parla molt, i la vull veure. No m'hi voldríeu pas acompanyar?

– Però, on és el Centre Al Abdellia? És gaire lluny?

– Aquí al costat, a La Marsa. Si sortim a les onze podríem ser de tornada a Sidibou a l'hora de dinar. Us podria presentar Paolo Parelli, el director.

Les dues es miraren i quedaren amb en Fuad per l'endemà. Un dia interessant es presentava davant seu. Si les noies haguessin pogut saber què passaria, no hi haurien anat.

A dos quarts d'onze del diumenge Fuad passà a recollir-les, i conduint per carrers blancs i calorosos s'encaminaren cap a l'exposició. Quan van arribar a La Marsa, aparcà a prop del Centre Cultural, un antic palauet amb un gran pati, tancat per uns murs d'alçada considerable. Caminaren sota una llum aclaparadora per carrers que tot just començaven a despertar-se, quasi buits de vianants.

En tombar per l'avinguda que conduïa al portal d'entrada, quedaren sorpresos per unes pintades a les parets de la tanca i un moviment inusual al pati. Hi van entrar. Dins l'edifici, la gent corria amunt i avall; uns truaven amb el mòbil, altres discutien acaloradament a punt d'arribar a les mans. S'aproparen a un dels grups. En Fuad reconegué de seguida Paolo Parelli, el director. “És una provocació. No podeu fer escarni del Profeta. Sou uns degenerats”, l'escriu a la cara un jove alterat. “No teniu cap dret a ficar-vos-hi”, replicava el director, a qui tremolava la veu, per advertir tot seguit en to amenaçador: “Ja he trucat a la policia”.

En qüestió de minuts s'anaren presentant artistes i amics convocats per telèfon, fins arribar gairebé a una seixantena. Els salafistes no passaven de vint. Per més que cridessin, es veien superats per l'altre grup, que feia enceses declaracions a favor de la llibertat d'expressió. La policia encara no havia arribat.

– Però, és que hi ha un quadre on heu pintat el nom d'Al·là amb mosques mortes! –exclamà enfurismat un dels salafistes.

– I aquestes dones pintades sobre sacs de boxa, què volen dir? Com podeu denigrar la dona d'aquesta manera? –bramà un altre, presa d'un greu estat d'irritació.

– Aquí no s'hi denigra cap dona. L'art no vol dir sempre el que sembla a primer cop d'ull –al·legà un tercer, un artista sens dubte–. Més aviat simbolitza, almenys és com jo ho entenc, l'opressió que pot patir la dona quan rep cops de tot arreu.

– Sí, home, per opressió la vostra, que a més, ofeneu el Profeta ridiculitzant a la dona –replicà el d'abans, amb l'ànim encrespat.

Mentrestant, a la platja, s'hi anava reunint un grup de gent cada cop més gran. Van arribar dues camionetes carregades de joves que brandaven pals i espases. Quan ja es van veure amb força suficient es van adreçar a Al Abdellia, on van irrompre al pati cridant “Allahu Akbar, Allahu Akbar”.

Dirigits per un que devia entendre més d'art que no pas els altres, van desmuntar amb fúria la instal·lació Punching Ball de Gades Foter, el conegut d'en Fuad, i l'apilaren juntament amb altres escultures i quadres, com el gran Bleu de Prusse de Lamia Guemaro, que representava unes dones de color blau, i quan ja tenien feta la tria, van rebentar-ho tot a puntades de peu, ho regaren amb benzina i hi calaren foc.

Fuad i les noies s'anaven retirant del recinte amb el grup d'artistes i visitants, ara ja en franca minoria, i en sortir per la porta es toparen davant per davant amb un altre grup que entrava atropelladament amb els ànims encesos. La Raha s'agafava del braç d'en Fuad, tapant-se la cara per tal de protegir-se.

“Kafir” (ímpia), li va escopir a la cara un dels atacants. Fuet s'hi va encarar. “Aneu a la merda”, li va dir. A partir d'aquí tot va ser confós. Uns quants radicals amb bastons se'ls van llençar a sobre, clavant-li un cop al

cap i va caure a terra arrossegant la Raha, que va rebre una forta bastonada a l'esquena. Quan anaven a aixafar-los, l'Amina va tenir l'ocurrència de cridar "La policia, ja són aquí!". Els radicals van seguir cap al pati, i els van deixar enrere. De la ferida d'en Fuad rajava sang a dojo, que li relliscava per la cara i li tacava la camisa blanca de manera escandalosa. L'Amina el va ajudar a posar-se dret. En veure's la sang de la camisa i els ulls plens de por amb què la Raha, que ja s'havia incorporat, el mirava, l'home es va espantar.

– No és més que un trauc –li digué l'Amina, apartant els cabells per examinar-li la ferida–. Com et trobes? Estàs marejat? –preguntà.

– No us amoïneu, sobreviuré –respongué amb aplom, mirant-se-la amb un petit i ansiós somriure.

Unes furgonetes abonyegades, amb els vidres esberlats i la tapisseria destrossada per anteriors aldarulls, anaven vomitant policies que carregaven contra els radicals, que cada cop eren més i s'hi tornaven amb ràbia. Per fi havien pogut sortir del recinte. Ara, el fum de la foguera sobrepassava les parets del pati. "Ja conduiré jo", s'oferi l'Amina. En Fuad s'hi assegué al costat, tallant la sang de la ferida amb el hijab de la Raha, que començava a sentir la bastonada al cos, cada cop amb més intensitat, mig estirada al darrere del vehicle. I es dirigiren a Sidi Bou Said. "Pots trucar a l'hotel perquè avisin un metge?", li preguntà l'Amina. "Tinc el telèfon al mòbil, ara hi truco", respongué l'altra amb la gola resseca per l'angoixa.

La notícia havia arribat a l'hotel. En un avanç informatiu, la televisió parlava dels enfrontaments, que s'anaven estenent pels barris acomodats de Sejurni i Omran. En Michel els esperava a l'entrada, visiblement preocupat. Ajudà la Raha a sortir del cotxe i l'estrenyí fortament entre els seus braços. "Pobra petita meva, què t'han fet?". El doctor aparegué de seguida. "Caldran un parell de punts", digué, referint-se a la ferida d'en Fuad, a qui havien dipositat en un dels sofàs del vestibul. Examinà el blau de l'esquena de la Raha, que, ajudada al llit de la 22, tenia encara els ulls plens de por. "Tranquil·litza't, no hi ha res trencat, t'anirà sortint un blau que et durarà setmanes, pots ser mesos, però no és res greu, tranquil·litza't i pren-te això", repetí, administrant-li un calmant. "Un, cada vuit hores", ordenà adreçant-se a l'Amina i en Michel.

Al cap d'una estona arribà la Leila, la dona d'en Fuad.

– Sabia que això passaria algun dia –digué amb veu tremolosa, mentre agafava la mà del seu marit–, però sempre havia pensat que seria per uns biquinis o per un concurs de bellesa; això no m'ho esperava.

– Ja veus, Leila, que l'art encara té poder per canviar el món –expressà en Fuad amb un bri d'ironia que li ballava als ulls–. Però la veritat és que més aviat és el món el que canvia l'art. La llibertat d'expressió té límits. Som en un país islàmic. Són els fonamentalistes laics els que volen utilitzar l'art per la seva lluita. Jo no he cregut mai que l'art ha de ser polític. Pot estar atent a la condició humana, però polític no. I quan la religió i la política van del bracet, és millor que l'art s'hi abstingui. És clar que no tothom pensa el mateix.

La noia, que bullia de neguit, duia el cap cobert. –D'on has tret aquest hijab? –li preguntà en Fuad.

– Amb tot el que està passant, què volies que fes? He hagut de venir a peu travessant el poble amb un ull a cada cantonada.

L'Amina era a la habitació 22 mirant la televisió, al costat de la seva amiga. Totes dues soles. La cosa anava de debò. Deien que corrien per Internet les llistes dels artistes "transgressors", amb adreces de correu i telèfons. Els enfrontaments s'havien estès entre la policia i els radicals, que atacaven indiscriminadament botigues i edificis, tant públics com privats.

– Vaig a trucar en Moha. Serà millor que vingui a buscar-me ara, no fos cas que em quedés aquí bloquejada. Em sap greu deixar-te així, però no sé com tornaré a Tunis si declaren el toc de queda. Diguem, Raha, et trobes més bé? –preguntà amb la veu desolada.

– De fet m'hauria de trobar més malament, però el calmant està fent el seu efecte. Vés-te'n tranquil·la. M'alegro que feu negocis amb en Fuad. És un home de paraula.

– Ara no pensis en això. Avui les hem passades de tots colors, eh? però el que importa és que estiguem bé totes dues. Ja veus, la història s'escriurà igualment, tant amb nosaltres com sense, però és millor que hi siguem, ja que les nostres històries són les que donen vida a la gran història.

– Avui he vist les coses més clares –confessà la Raha, recolzada contra el pit de la seva amiga, que l'abraçava d'una manera inefable, acaronent els seus cabells llargs i rinxolats amb tendresa, com ho faria una mare. "Au, ara plora tot el que vulguis", li digué.

El toc de queda es va declarar finalment la nit del dimarts 11 de juny, després de dos dies d'avalots a La Marsa, Cartago i Sidi Bou Said, amb un balanç de 65 policies ferits i 161 salafistes arrestats. Com és costum, la reacció del Govern fou ambivalent. Feia uns dies que el ministre de l'Interior havia recordat, per acontentar els sindicats policials, que l'article que permet l'ús de foc real seguia en vigor. Dimecres 12, les ambaixades alertaven els residents avisant que la situació podria empitjorar. El ministre de Drets Humans, Samir Dilou, declarà que l'exposició d'Al Abdellia era "ofensiva i provocativa", però que el Govern no toleraria atacs a béns i propietats públics ni privats. Per assossegat els ànims, Hamadi Jebali, primer ministre (Enhahda), assegurà que el respecte als símbols sagrats de l'islam quedaria consagrat a la Constitució. Per la seva banda, el líder salafista Abu Ayud Atunsi havia convocat un "dia de la fúria" pel divendres 15.

Aquella revolució no s'acabava mai.

Gràcies als salafistes, Ennahda s'havia col·locat al centre polític tunisià. Gairebé dos anys després, igual que succeeix a Egipte, la corrupció, la misèria i la repressió continuen com abans.

Al 2015 tres atemptats van marcar l'agenda del país, el del Museu del Bardo a la capital va segar la vida de 21 estrangers, el segon es va cobrar la de 37 a la platja de Susa i el tercer va matar 12 guàrdies presidencials. El turisme es va ensorrar.